

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.02.2019, sp. zn. 21 Cdo 930/2018, ECLI:CZ:NS:2019:21.CDO.930.2018.1

Číslo: 3/2020

Právní věta:

Správce daně nemá naléhavý právní zájem na určení vlastnického práva k nemovité věci, k níž zřizuje podle ustanovení § 170 odst. 1 daňového řádu zástavní právo k zajištění daňové pohledávky, dospěje-li k závěru, že zápis o vlastnictví v katastru nemovitostí neodpovídá skutečnému právnímu stavu. Otázku vlastnického práva k nemovité věci je správce daně v takovém případě oprávněn posoudit sám jako otázku předběžnou (§ 99 odst. 1 daňového řádu).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.02.2019

Spisová značka: 21 Cdo 930/2018

Číslo rozhodnutí: 3

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Správa daní a poplatků, Vlastnictví, Zástavní právo

Předpisy: § 170 předpisu č. 280/2009Sb.

§ 170a předpisu č. 280/2009Sb.

§ 178 předpisu č. 280/2009Sb.

§ 218 předpisu č. 280/2009Sb.

§ 80 o. s. ř.

§ 99 předpisu č. 280/2009Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 24. 10. 2017, sp. zn. 60 Co 258/2017.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se žalobou podanou u Okresního soudu ve Zlíně dne 7. 11. 2016 domáhala, aby bylo určeno, že „jednotka č. 412/4, způsob využití byt, typ jednotky byt. z., která se nachází a je vymezena v budově č. p. XY, v části obce XY, způsob využití víceúčelová stavba, stojící na pozemku st. parc. č. XY, zastavěná plocha a nádvoří, tak, jak je tato nemovitost zapsána na LV č. XY (bytová jednotka) a

LV č. XY (budova a pozemek) pro k. ú. XY, obec a okres XY u Katastrálního úřadu pro XY kraj, Katastrální pracoviště XY, a s jednotkou spjatý spoluvlastnický podíl o velikosti 11393/68627 na společných částech budovy č. p. XY, v části obce XY, způsob využití víceúčelová stavba, na pozemku st. parc. č. XY, zastavěná plocha a nádvoří, a spoluvlastnický podíl o velikosti 11393/68627 na pozemku st. parc. č. XY, zastavěná plocha a nádvoří, vše zapsáno na LV č. XY (budova a pozemek) pro k. ú. XY, obec a okres XY u Katastrálního úřadu pro XY kraj, Katastrální pracoviště XY, je v podílovém spoluvlastnictví žalované 1) a žalovaného 2), a to o velikosti spoluvlastnického podílu každý id. $\frac{1}{2}$ vzhledem k celku“, a že „pozemek parc. č. XY - orná půda, způsob ochrany - zemědělský půdní fond, pozemek parc. č. XY - zahrada, způsob ochrany - zemědělský půdní fond, a pozemek parc. č. XY - orná půda, způsob ochrany - zemědělský půdní fond, jak jsou tyto nemovité věci zapsány na LV č. XY pro k. ú. XY, obec XY a okres XY u Katastrálního úřadu pro XY kraj, Katastrální pracoviště XY, jsou v podílovém spoluvlastnictví žalované 1) a žalovaného 2), a to o velikosti spoluvlastnického podílu každý id. $\frac{1}{2}$ vzhledem k celku“. Žalobu zdůvodnila zejména tím, že je podle ustanovení § 8 zákona č. 17/2012 Sb. s přihlédnutím k ustanovení § 1 odst. 3 zákona č. 353/2003 Sb. správcem spotřební daně z lihu, že vyměřila žalovanému 2) spotřební daň z lihu a její příslušenství, přičemž aktuální nedoplatek na této dani činí 974 017 303,54 Kč, že žalovaný 2) neuhradil částku dobrovolně, proto přistoupila k jejímu vymáhání daňovou exekucí, že rozhodnutím o zřízení zástavního práva ze dne 15. 1. 2016, č. j. 2909/2016-640000-42, postihla předmětné nemovitosti, které jsou v katastru nemovitostí evidovány k osobě žalované 1), manželky žalovaného 2), zástavním právem a že na základě odvolání žalovaných, ve kterém mimo jiné namítali, že nemovitosti jsou ve výlučném vlastnictví žalované 1), neboť Okresní soud ve Zlíně rozsudkem ze dne 23. 7. 2012, č. j. 45 C 165/2012-15, který nabyl právní moci dne 5. 9. 2012, zúžil společné jmění manželů až na věci tvořící obvyklé vybavení domácnosti, Generální ředitelství cel rozhodlo rozhodnutím ze dne 20. 6. 2016, č. j. 13650-2/2016-900000-304.4, tak, že se zástavní právo zřizuje k id. $\frac{1}{2}$ všech předmětných nemovitostí ve spoluvlastnictví žalovaného 2), neboť s ohledem na skutečnost, že nemovitosti byly pořízeny žalovanou 1) za trvání společného jmění manželů a že společné jmění manželů nebylo po jeho zániku do tří let vypořádáno, přešlo vlastnictví id. $\frac{1}{2}$ dotčených nemovitostí na žalovaného 2). Dále uvedla, že žalovaní nijak neprokázali, že by žalovaná 1) nabyla předmětné nemovitosti ze svých výlučných prostředků, že stávající stav, kdy jsou dotčené nemovitosti evidovány v katastru nemovitostí pouze k osobě žalované 1), vylučuje byť i jen zápis zástavního práva k vlastnickým právům žalovaného 2), neboť ten není jako vlastník, resp. spoluvlastník v katastru nemovitostí evidován, a že realizace daňové exekuce prodejem nemovitých věcí by za této situace s pravděpodobností hraničící téměř s jistotou vedla k budoucím sporům ohledně zákonného postupu žalobkyně.

2. Žalovaná 1) zejména namítala, že všechny předmětné nemovitosti nabyla ze svých výlučných prostředků, jsou proto jejím výlučným vlastnictvím, u kterého nemohl nastat způsob vypořádání společného jmění manželů upravený v ustanovení § 741 občanského zákoníku, a že žalobkyně nemá na požadovaném určení naléhavý právní zájem.

3. Okresní soud ve Zlíně rozsudkem ze dne 29. 6. 2017, č. j. 35 C 353/2016-150, žalobu zamítl a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit na náhradě nákladů řízení žalované 1) 26 857,16 Kč k rukám advokáta JUDr. Tomáše Vymazala a žalovanému 2) 10 200 Kč k rukám advokáta JUDr. Jiřího Nováka. Vycházel mimo jiné ze zjištění, že u Katastrálního úřadu pro XY kraj, Katastrální pracoviště XY, je evidováno vlastnické právo žalované 1), a to „na LV č. XY pro k. ú. XY k pozemkům p. č. XY, na LV č. XY pro k. ú. XY k podílu o velikosti „11363/6627“ k pozemku p. č. st. XY, na kterém stojí stavba XY, č. p. XY, na LV č. XY pro k. ú. XY k bytové jednotce č. 412/4 v budově XY, č. p. XY na parcele st. XY“, že ke všem těmto nemovitostem je v katastru nemovitostí zapsáno zástavní právo z rozhodnutí správního orgánu k zajištění pohledávky ve výši 659 015 625 Kč dlužníka žalovaného 2), pro žalobkyni, a to na základě rozhodnutí žalobkyně o zřízení zástavního práva ze dne 15. 1. 2016, č. j. 2909/2016-640000-42, s právními účinky zápisu ke dni 15. 1. 2016, že Generální ředitelství cel

rozhodnutím ze dne 20. 6. 2016, č. j. 13650-2/2016-900000-304.4, změnilo výrok tohoto rozhodnutí žalobkyně tak, že bylo zřízeno zástavní právo k spoluvlastnickému podílu ve vlastnictví žalovaného 2) o velikosti id. ½ k předmětným nemovitostem, a že katastrální úřad žalobkyni sdělil, že toto zástavní právo není možné do katastru nemovitostí zapsat a že vklad by musel být zamítnut, neboť vkladová listina o zřízení zástavního práva k id. ½ nemovitostí ve vlastnictví žalovaného 2) by nenavazovala na dosavadní zápisy v katastru, je-li jako výlučný vlastník předmětných nemovitostí stále zapsaná žalovaná 1). Soud prvního stupně dovodil, že v konkrétním případě může být naléhavý právní zájem dán jen tehdy, stane-li se bez tohoto určení právní postavení žalobkyně nejistým, že žalobkyně je správce daně, který je nadán zákonnou pravomocí provést na majetek dlužníka daňovou exekuci způsoby, které mu umožňuje zákon, mimo jiné může zřídit zástavní právo na majetek dlužníka, že zástavní právo vzniká již tím, že rozhodnutí správce daně o zřízení zástavního práva je doručeno příslušnému katastrálnímu úřadu (není nutné provedení zápisu zástavního práva do katastru nemovitostí), že nelze dovozovat, že by právní postavení žalobkyně bez požadovaného určení vlastnického práva mělo být v budoucnu ohroženo budoucími možnými spory ohledně zákonného postupu žalobkyně, že v důsledku případných budoucích sporů by kromě toho pravděpodobně nebylo ohroženo právní postavení žalobkyně, ale postavení případného nabyvatele spoluvlastnického podílu na předmětných nemovitostech z realizovaného zástavního práva výkonem rozhodnutí, a že existují jiné prostředky, kterými by případný stav právní nejistoty byl odstraněn [například vylučovací žaloba podaná žalovanou 1) při realizaci zástavního práva]. Dospěl proto k závěru, že na požadovaném určení vlastnického práva není dán naléhavý právní zájem.

4. K odvolání žalobkyně Krajský soud v Brně - pobočka ve Zlíně rozsudkem ze dne 24. 10. 2017, č. j. 60 Co 258/2017-190, změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o náhradě nákladů řízení tak, že žalobkyně je povinna zaplatit žalovanému 2) na náhradě nákladů řízení 13 337 Kč k rukám advokáta JUDr. Jiřího Nováka, jinak jej potvrdil a rozhodl, že žalobkyně je povinna zaplatit na náhradě nákladů odvolacího řízení žalované 1) 9 798,60 Kč k rukám advokáta JUDr. Tomáše Vymazala a žalovanému 2) 9 019 Kč k rukám advokáta JUDr. Jiřího Nováka. Uvedl, že žalobkyně, která je v postavení správce daně, který vymáhá daňový dluh, není ve vztahu k možnému řízení účastníkem, ale přímo vymáhajícím subjektem, který je oprávněn činit v souladu se zákonem č. 280/2009 Sb. rozhodnutí přímo vedoucí k vymožení dluhu, že předpokladem takového postupu není to, zda bude v občanskoprávním řízení určeno, kdo je vlastníkem nemovitostí, ke kterým zřizuje správce daně zástavní právo, že správce daně si může otázku vlastnictví daňového subjektu jako otázku předběžnou rozhodnout sám na základě ustanovení § 99 zákona č. 280/2009 Sb. a že zástavní právo vzniká podle ustanovení § 170 odst. 4 zákona č. 280/2009 Sb. doručením rozhodnutí o zřízení zástavního práva katastrálnímu úřadu, stanovisko katastrálního úřadu tedy nemá na zajištění daňového dluhu vliv a nemůže založit naléhavý právní zájem na předmětné určovací žalobě.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Má za to, že v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny otázky, zda je správce daně jako jediný správní orgán, který je oprávněn rozhodnout o zřízení zástavního práva podle § 170 zákona č. 280/2009 Sb., oprávněn si vyřešit předběžnou otázku vlastnického práva k nemovité věci, k níž zástavní právo zřizuje, a zda je dán naléhavý právní zájem správce daně na určení vlastnického práva k nemovitosti, k níž správce daně vlastnické (správně zástavní) právo zřizuje, když zápis vlastnického práva v katastru nemovitostí neodpovídá skutečnému stavu, tj. nemovitost, ke které má být vlastnické (správně zástavní) právo zřízeno, není dle zápisu v katastru nemovitostí ve vlastnictví dlužníka. Uvádí, že zápis v katastru nemovitostí je ovládán zásadou materiální publicity, která je vyjádřena v ustanovení § 980 odst. 2 občanského zákoníku, že i orgány státní správy spoléhají na pravdivost zápisu v katastru nemovitostí a jsou jimi vázány, že žalobkyně otázku vlastnického práva posoudila a vydala

odpovídající rozhodnutí, ale toto rozhodnutí je účinné pouze v rovině veřejného práva, v soukromoprávní rovině nemá žádný vliv a není možné na jeho základě záznam v katastru nemovitostí změnit, a zároveň je účinné jen mezi žalobkyní a žalovaným 2) jako daňovým dlužníkem, ale nepůsobí vůči třetím osobám. Má za to, že správní orgán si může v řízení posoudit sám otázku vlastnického práva, ale pokud se jeho závěry neshodují s údaji zapsanými ve veřejném seznamu, je povinen se pro určení vlastnického práva obrátit na soud, že pokud by mohl zřídit zástavní právo k jakékoli nemovitosti třetí osoby, o které si myslí, že je ve vlastnictví daňového dlužníka, a toto právo by také mohl vykonat, nebyla by zde téměř žádná ochrana třetí osoby a navíc by takový stav nebyl v souladu se zásadou materiální publicity, neboť ten, komu svědčí zápis ve veřejném seznamu, by byl nucen prokazovat, že tento zápis odpovídá skutečnosti. Dále namítá, že na základě rozsudku o určení vlastnického práva by mohlo dojít rovnou k zápisu do katastru nemovitostí a správce daně by mohl přistoupit přímo k výkonu zástavního práva bez rizika dalších opravných prostředků či sporů, že za současného stavu je sice rozhodnutí o zřízení zástavního práva v katastru nemovitostí zapsáno, avšak nesprávně, neboť zástavní právo je zapsáno k celým nemovitostem zapsaným pro osobu odlišnou od daňového dlužníka, a výkon takového práva není možný, protože katastrální úřad nebude schopen zapsat exekuční příkaz ani přechod vlastnictví v dražbě, neboť rozhodnutí o udělení příklepu nebude odpovídat stavu zapsanému v katastru nemovitostí. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud rozsudky odvolacího soudu a soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

6. Žalovaná 1) navrhla, aby dovolací soud dovolání žalobkyně zamítl, neboť napadený rozsudek odvolacího soudu je správný. Uvedla (mimo jiné), že není dán naléhavý právní zájem na takové žalobě, která je ve vztahu k jinému rozhodnutí pouze řešením předběžné otázky, a že otázka naléhavého právního zájmu může být kladně vyřešena jen tehdy, je-li právní postavení žalobce ohroženo nebo nejisté, což není situace, kdy jiný soud řízení přerušil z důvodu, že má za to, že je v jiném sporu řešena „meritorně“ významná otázka, kterou si koneckonců může žalobkyně posoudit sama.

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (dále jen „o. s. ř.“), neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán po 29. 9. 2017 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

8. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

9. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

10. Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci mimo jiné zjištěno, že žalobkyně vymáhá po žalovaném 2) nezaplacenou daň z lihu a její příslušenství, úrok z prodlení a exekuční náklady na nařízení daňové exekuce, že k zajištění této pohledávky zřídil Celní úřad pro XY kraj rozhodnutím ze

dne 15. 1. 2016, č. j. 2909/2016-640000-42, zástavní právo k nemovitým věcem, jež jsou zapsány v katastru nemovitostí vedeném Katastrálním úřadem pro XY kraj, a to v katastrálním území XY, LV č. XY, jednotka č. 412/4 - byt, a LV č. XY, parcela st. XY - zastavěná plocha a nádvoří, a katastrálním území XY, LV č. XY, parcela XY - orná půda, parcela XY - zahrada, a parcela XY - orná půda, že toto zástavní právo bylo do katastru nemovitostí zapsáno s právními účinky zápisu ke dni 15. 1. 2016, že jako výlučný vlastník těchto nemovitých věcí je v katastru nemovitostí zapsaná žalovaná 1), že na základě odvolání žalovaných změnilo Generální ředitelství cel rozhodnutím ze dne 20. 6. 2016, č. j. 13650-2/2016-900000-304.4, rozhodnutí Celního úřadu pro XY kraj tak, že bylo zřízeno zástavní právo ke spoluvlastnickému podílu ve vlastnictví žalovaného 2) o velikosti id. ½ k předmětným nemovitým věcem, a že zástavní právo není v tomto znění v katastru nemovitostí zapsáno.

11. Za tohoto skutkového stavu věci závisí napadený rozsudek odvolacího soudu mimo jiné na vyřešení otázky procesního práva, zda má správce daně naléhavý právní zájem na určení vlastnického práva k nemovité věci, k níž zřizuje podle ustanovení § 170 odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „daňový řád“), zástavní právo k zajištění daňové pohledávky, dospěje-li k závěru, že zápis o vlastnictví v katastru nemovitostí neodpovídá skutečnosti. Protože tato právní otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena, je dovolání žalobkyně proti rozsudku odvolacího soudu podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

IV. Důvodnost dovolání

12. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně není opodstatněné.

13. Podle ustanovení § 80 o. s. ř. určení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem.

14. Podle ustálené judikatury soudů naléhavý právní zájem na určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je dán zejména tam, kde by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým (srov. například rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 24. 2. 1971, sp. zn. [2 Cz 8/71](#), uveřejněný pod č. 17 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1972, nebo odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2005, sp. zn. [30 Cdo 940/2004](#), uveřejněného pod č. 12 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2006). Určovací žaloba má preventivní povahu a má místo jednak tam, kde její pomocí lze eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu a k odpovídající nápravě nelze dospět jinak, jednak v případech, v nichž určovací žaloba účinněji než jiné prostředky vystihuje obsah a povahu příslušného právního vztahu a jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy tvořící určitý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích sporů účastníků. Nelze-li očekávat, že určovací žaloba bude tyto funkce plnit, nebude ani naléhavý právní zájem na takovém určení (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1338/96, publikovaný pod č. 21 v časopise Soudní judikatura, roč. 1997).

15. Naléhavý právní zájem na určení vlastnického práva může mít i osoba, která nebyla nebo není vlastníkem nemovitých věcí a která nechce být zapsána jako vlastník nemovitých věcí v katastru nemovitostí, ale je osobou, pro kterou je určení vlastnického práva nutné z hlediska uplatnění jejích vykonatelných pohledávek cestou soudního výkonu rozhodnutí prodejem těchto nemovitých věcí. Předpokladem však také je, že nemůže uspokojení vymahatelných pohledávek tímto způsobem dosáhnout jiným procesním prostředkem (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2005, sp. zn. [30 Cdo 1943/2004](#), který byl uveřejněn pod č. 78 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2006).

16. Z uvedeného vyplývá, že naléhavý právní zájem žalobkyně na určení vlastnického práva k předmětným nemovitým věcem by byl v projednávané věci dán zejména tehdy, kdy by bez tohoto určení bylo ohroženo její právo domoci se pohledávky zajištěné zástavním právem vázoucím na těchto nemovitých věcech nebo kdy by se její právní postavení zástavní věřitelky stalo nejistým, tedy v případě, kdy by určení vlastnického práva soudem bylo nutné pro uspokojení její pohledávky.

17. Správce daně může zřídit rozhodnutím zástavní právo k majetku daňového subjektu k zajištění jím neuhrazené daně za podmínek stanovených občanským zákoníkem, pokud daňový řád nestanoví jinak (srov. § 170 odst. 1 daňového řádu). Zástavní právo vzniká doručením rozhodnutí o zřízení zástavního práva daňovému subjektu nebo osobě odlišné od daňového subjektu, jsou-li splněny podmínky uvedené v ustanovení § 170 odst. 3 daňového řádu; zástavní právo k nemovité věci evidované v katastru nemovitostí, jakož i k dalšímu majetku, o kterém jsou vedeny veřejné registry, vzniká doručením rozhodnutí o zřízení zástavního práva příslušnému katastrálnímu úřadu, popřípadě tomu, kdo vede veřejný registr (srov. § 170 odst. 4 daňového řádu). Správce daně může vykonat zástavní právo podle občanského zákoníku, přičemž při výkonu zástavního práva se přiměřeně použijí ustanovení o provádění daňové exekuce (srov. § 170a daňového řádu). Daňovou exekucí prodejem nemovitých věcí lze postihnout nemovitou věc, která je ve vlastnictví dlužníka; tento postup se uplatní i při prodeji spoluvlastnického podílu na nemovité věci (srov. § 218 daňového řádu).

18. Vyskytne-li se v daňovém řízení otázka, o které již pravomocně rozhodl příslušný orgán veřejné moci, je správce daně takovým rozhodnutím vázán; ostatní otázky, o nichž přísluší rozhodnout jinému orgánu veřejné moci, může správce daně posoudit sám; může také dát podnět příslušnému orgánu veřejné moci k zahájení řízení nebo vyzvat daňový subjekt, popřípadě jinou osobu zúčastněnou na správě daní, aby podala žádost o zahájení řízení před příslušným orgánem veřejné moci ve lhůtě, kterou správce daně určí (srov. § 99 odst. 1 daňového řádu). Správce daně si nemůže učinit úsudek o tom, zda byl spáchán trestný čin, přestupek, nebo jiný správní delikt a kdo za něj odpovídá, ani o otázkách osobního stavu (§ 99 odst. 2 daňového řádu).

19. Z uvedeného mimo jiné vyplývá, že správce daně je nadán pravomocí zřídit k zajištění neuhrazené daně k majetku daňového subjektu zástavní právo. Takto zřízené zástavní právo vzniká již doručením rozhodnutí správce daně o zřízení zástavního práva, a to v případě zástavního práva k nemovité věci evidované v katastru nemovitostí příslušnému katastrálnímu úřadu. Pro jeho vznik tedy není nutný zápis zástavního práva do katastru nemovitostí. Správce daně může zástavní právo následně vykonat podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“) [srov. ustanovení § 1359 až 1375 o. z.], a při výkonu zástavního práva se přiměřeně použijí ustanovení o provádění daňové exekuce.

20. Zástavní právo může správce daně zřídit zásadně jen k majetku daňového subjektu [k majetku vlastníka, odlišného od daňového subjektu, jehož nedoplatek je zajišťován, tak může učinit pouze na základě předchozího písemného souhlasu vlastníka s úředně ověřeným podpisem (srov. § 170 odst. 3 daňového řádu)] a daňovou exekucí prodejem nemovitých věcí může správce daně postihnout jen nemovitou věc, která je ve vlastnictví daňového dlužníka. Skutečnost, že nemovitá věc, ke které má být správcem daně zřízeno zástavní právo, popřípadě která má být postižena daňovou exekucí, je ve vlastnictví daňového subjektu (dlužníka), je zpravidla doložena zápisem jeho vlastnického práva v katastru nemovitostí [je-li právo k věci zapsáno do veřejného seznamu, má se za to, že bylo zapsáno v souladu se skutečným právním stavem (srov. § 980 odst. 2 větu první o. z.)]. Zápis v katastru nemovitostí však nemůže být důkazem vlastnictví daňového subjektu (dlužníka) [nebo naopak důkazem toho, že daňový subjekt (dlužník) není vlastníkem nemovité věci, je-li jako její vlastník zapsána jiná osoba], jestliže vyjde najevo, že zápis vlastnického práva v katastru nemovitostí není v souladu se skutečným právním stavem. Takový nesoulad může vyjít najevo i při zřizování zástavního práva správcem daně nebo při nařizování daňové exekuce. Zřizuje-li správce daně zástavní právo a

nařizuje-li daňovou exekuci z vlastní pravomoci svěřené mu zákonem (§ 170 a § 178 daňového řádu), a je-li tedy zároveň tím, kdo posuzuje splnění zákonných podmínek pro zřízení zástavního práva a pro nařízení exekuce prodejem nemovitých věcí, je oprávněn posoudit otázku vlastnického práva daňového subjektu (dlužníka) k nemovité věci jako otázku předběžnou (§ 99 odst. 1 daňového řádu), a to i v případě, že má za to, že stav zapsaný v katastru nemovitostí není v tomto směru v souladu se skutečným právním stavem.

21. Namítá-li dovolatelka, že pokud by jako správce daně mohla zřídit zástavní právo k jakékoli nemovité věci třetí osoby, o které si myslí, že je ve vlastnictví daňového dlužníka, a toto právo by také mohla vykonat, nebyla by zde téměř žádná ochrana třetí osoby, pak přehlíží, že vlastník – bude-li jím někdo jiný než daňový subjekt (dlužník) – může podat návrh na vyloučení majetku z daňové exekuce podle § 179 daňového řádu. Opodstatněná není ani námitka dovolatelky, že výkon zástavního práva správce daně k předmětným nemovitým věcem není možný, protože katastrální úřad nebude schopen zapsat exekuční příkaz ani přechod vlastnictví v dražbě (neboť rozhodnutí o udělení příklepu nebude odpovídat stavu zapsanému v katastru nemovitostí), a to již proto, že zápis poznámky k nemovitosti o exekučním příkazu k prodeji nemovitosti [§ 23 odst. 1 písm. b) zákona č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů] ani zápis vlastnického práva vydražitele nemovité věci, která byla předmětem dražby v rámci daňové exekuce, do katastru nemovitostí není podmínkou nařízení a provedení daňové exekuce prodejem nemovitých věcí ani uspokojení daňové pohledávky v rámci rozvrhového řízení (§ 228 a násl. daňového řádu).

22. Výše uvedené vztaženo na projednávanou věc znamená, že dovolatelka není ohrožena na svých právech a ani se její právní postavení nestává – vzhledem k možnosti posouzení otázky vlastnického práva v daňovém řízení jako otázky předběžné (pokud o ní dosud nebylo pravomocně rozhodnuto příslušným orgánem veřejné moci), zřízení zástavního práva k nemovité věci, která je podle tohoto posouzení ve vlastnictví daňového dlužníka, a následné možnosti vymožení takto zajištěné daňové pohledávky – nejistým. Vzhledem k tomu, že určení vlastnického práva k nemovitostem není v projednávané věci nutné pro uspokojení pohledávky žalobkyně, je závěr odvolacího soudu, že žalobkyně nemá na požadovaném určení naléhavý právní zájem, správný. Rozhodnutí o určení vlastnického práva k předmětným nemovitostem by žalobkyni ani nemohlo přinést očekávanou jistotu ohledně skutečného vlastníka nemovitých věcí, neboť výrok pravomocného rozsudku soudu je závazný zásadně jen pro účastníky řízení (srov. § 159a odst. 1 o. s. ř.) a nikdy nelze vyloučit existenci vlastnického práva třetí osoby, která by rozsudkem o určení vlastnictví předmětných nemovitostí vydaným v řízení, jehož by nebyla účastníkem, nebyla vázána.

23. Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný. Protože nebylo zjištěno, že by byl postižen některou z vad, uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání žalobkyně podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

24. O náhradě nákladů dovolacího řízení bylo rozhodnuto podle ustanovení § 243c odst. 3 věty první, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř., neboť oba žalovaní byli v dovolacím řízení plně úspěšní. Zatímco žalovanému 2) v dovolacím řízení žádné náklady nevznikly, žalované 1) vznikly náklady na zastoupení advokátem v souvislosti s podáním vyjádření k dovolání.